

До

Катедра „Застраховане и социално дело“
при СА „Д. А. Ценов“ - Свищов

До

Научно жури по процедура за
придобиване на образователна и
научна степен „доктор“ по научна
специалност „Финанси, парично
обръщение, кредит и застраховка“

(застраховане и социално дело) в
Стопанска академия „Д. А. Ценов“ -
Свищов

РЕЦЕНЗИЯ

За придобиване на образователна и научна степен „доктор“ по научна
специалност „Финанси, парично обръщение, кредит и застраховка
(застраховане и социално дело)“

Изготвил рецензията:

Доц. д-р Румен Георгиев Ерусалимов

Автор на дисертационния труд:

Радка Иванова Василева

задочен докторант към катедра „Застраховане и социално дело“

Тема на дисертационния труд:

**„Възможности за редуциране плащанията на седанта по имуществено
застраховане в контекста на неговата презастрахователна програма“**

I. Общо представяне на дисертацията

Представеният за рецензиране дисертационен труд на тема „Възможности за редуциране плащанията на седанта по имуществено застраховане в контекста на неговата презастрахователна програма“ се състои от 200 страници основен текст, структуриран в класически вариант от увод, три глави и заключение. Приложен е списък с цитираните източници, наброяващ 74 позиции, Декларация за оригиналност и достоверност и 22 приложения. Изследването е онагледено с 34 таблици и 13 фигури.

II. Преценка на формата и съдържанието на дисертацията

Икономическата същност на застраховането се изразява чрез неговата основна възмездителна функция, посредством поемане на отговорност за различни видове риск. Следователно, застрахователните дружества в изпълнение на своята основна дейност също са изложени на действието на риска. Един от основните начини за разпределение на риска, който застрахователите поемат и смекчаване на неговите последствия е презастраховането. Затова представеният за рецензиране дисертационен труд е на особено актуална тема. В него авторът си поставя за цел: „ да очертае възможностите за оптимизиране на плащанията на седанта по имуществено застраховане в рамките на дефинираното самозадържане, представляващо елемент от неговата презастрахователна програма“, а отстояваната от него теза е, че „посредством коректно дефинираното самозадържане, в контекста на изградената презастрахователна програма, съществува сериозен потенциал за редуциране плащанията и оптимизиране на резултатите на застрахователното дружество, работещо в сферата на имущественото застраховане“.

В увода на дисертационния труд, поместен в 5 страници, е обоснована актуалността на разглежданата проблематика, описани са обекта и предмета на изследване, поставена е основната цел и изследователската теза.

Първа глава на дисертационното изследване започва с изясняване на понятието „имущественно застраховане“ и очертаване на неговия обхват по отношение видовете застраховане. Уточнено е, че обект на изследване ще бъдат имуществените застраховки (11 на брой), попадащи в класификацията на Комисията за финансов надзор. Направена е кратка обосновка на обекта на застраховане, покритите рискове и горната граница на отговорността на застрахователите по въпросните 11 вида имуществени застраховки.

С оглед решаването на първата изследователска задача, поставена в увода на дисертацията, първа глава продължава с разглеждане особеностите на процеса по „ликвидация на щетите“ по отделните видове застраховане, попадащи в полето на изследване. Логично главата завършва с обосновка на необходимостта от презастрахователна защита на застрахователите, които работят по включените в обекта на изследване застраховки. На база изчислени коефициенти на вариация на три основни показателя в застраховането (изплатени обезщетения; нето квота на щетите и вероятността за щета), авторът установява степента на необходимост от презастрахователно покритие за отделните видове застраховане, с което се изпълнява и втората изследователска задача.

Втора глава започва с кратък исторически преглед и изясняване на същността на презастраховането, като вид специфична човешка дейност. За целта са разгледани редица определения, дадени в специализираната литература. Особено внимание авторката е отделила на класификацията, според която трябва да се разглеждат отделните видове, методи и форми на презастраховане. Направено е разграничение според два основни признака: юридическата концепция на презастрахователните договори и според

технологията на тяхното сключване. Въз основа на нея са разгледани основните видове, методи и форми на презастраховане.

Втора глава завършва с изясняване същността и очертаване на предимствата за застрахователите от изграждането на презастрахователна програма. Дадени са и основните принципи за изграждане на презастрахователна програма, с което се прави преход към трета глава на дисертационното изследване.

В трета глава може да се търсят основните приноси на автора, свързани с изпълнението на основната цел в дисертационния труд. В нейното начало се очертават насоки за минимизиране на загубите на застрахователите при неблагоприятните отклонения в плащанията по имуществено застраховане, посредством изграждане на балансирана презастрахователна програма. Изяснени са същността, целите и факторите, влияещи върху размера на самозадържането в презастрахователната сделка. Точното определяне на въпросния размер е от решаващо значение за финансовите резултати на застрахователите от развитието на риска. Прекомерно високия размер на самозадържането ще лиши застрахователното дружество от голяма част от реализирания премиен приход. От друга страна, прекалено ниският размер на самозадържането излага застрахователя на риск от непредвидени плащания, които могат сериозно да застрашат неговото финансово състояние. Затова изследването продължава с разглеждане на възможностите за избор на подходящ размер на самозадържане на застрахователя. Въз основа на показателя „Вероятност за несъстоятелност“, аргументирано, посредством разработен числов пример, авторът дава насоки за определяне на оптималния размер на самозадържането при квотното презастраховане и при ексцедентното презастраховане. Използвана е и „потребността от презастраховане“, изчислена като произведение на три величини, за да се достигне до

оптималния размер на самозадържането при квотното презастраховане. Определен е „приоритета на седанта“ на база познати в специализираната литература правила (математически отношения на застрахователно-технически величини). Главата завършва с разглеждане на допълнителни начини за оптимизиране плащанията на застрахователя, чрез определяне размера на самозадържането. Разгледани са постановките на Ландре за относителния среден риск, въз основа на който може да се определи както необходимия минимален брой на застрахованите обекти в съвкупността, така и максималния размер на застрахователната сума на нова за съвкупността застраховка, така че застрахователят да не се излага на повишен риск. По този начин бързо може да се определи за коя съвкупност и/или за кой отделен застрахователен договор трябва да се търси презастрахователна защита. Вниманието заслужават предложенията на автора за изграждане на презастрахователна програма, посредством комбиниране както на различни методи на презастраховане, така и на различни видове презастрахователни договори.

В заключението на дисертационния труд, поместено в 2 страници, са представени в обобщен вид основните изводи и постигнатите изследователски резултати.

Прави впечатление добрата логическа последователност на изложението, както и изчистения стил, с който авторът поднася своите изследвания и отстоява своите позиции. Не се забелязва некоректно ползване на чужди текстове. Отразените мненията и становищата на други автори писали по темата, са цитирани коректно.

Авторефератът отразява точно съдържанието на дисертационния труд. В него са представени всички основни изводи и заключения, до които авторът достига в пълния текст на разработката.

III. Научни и научно-приложни приноси на дисертацията

Представеният за рецензиране дисертационен труд е с подчертано приложен характер. В него могат да се установят следните научно-приложни приноси:

1. Обосновано, аргументирано и подкрепено с числов пример е предложено въвеждане на нов метод, наречен „необходимост от презастраховане“, за установяване необходимостта от презастрахователна защита на съответния застраховател.
2. Изведено е значението на самозадържането в различните видове презастрахователни договори, с оглед запазване финансовото състояние и платежоспособност на застрахователните дружества.
3. Въз основа разработени числови примери е установен оптималния размер на самозадържане при различните видове презастраховане, което е от особена полза за застрахователите, включили в своя портфейл разглежданите в дисертационния труд имуществени застраховки.
4. С оглед оптимизиране плащанията на застрахователните дружества са предложени комбинации както на различни методи на презастраховане, така и на различни видове презастрахователни договори, при изграждането на презастрахователните им програми.

IV. Критични бележки, въпроси и препоръки по дисертацията

В предложения за рецензиране дисертационен труд не се установяват съществени слабости и пропуски.

Позволявам си да задам следните въпроси:

1. Каква форма на презастрахователно покритие следва да избере застрахователното дружество в случай на малка вероятност за възникване на големи щети, породени от единично събитие?

2. Кое, според Вас, е най-подходящото презастрахователно покритие, ако потенциалните честота и тежина на щетите са с малка вероятност за настъпване?

V. Обобщено заключение и становище

Представеният дисертационен труд има завършен вид и добра логическа последователност. Установяват се достатъчно приносни моменти и оригинални идеи. Ползваните литературни източници са цитирани правилно и коректно. Всичко това ми дава основание да изкажа своето **положително становище**, относно качествата на представения за рецензиране дисертационен труд на тема „Възможности за редуциране плащанията на седанта по имуществено застраховане в контекста на неговата презастрахователна програма“ и да дам своя глас „**ЗА**“ присъждане на образователна и научна степен „доктор“ на Радка Иванова Василева.

19.07.2024 г.

Рецензент

(Доц. д-р Румен Ерусалимов)